

Nr 298.

Av herr **Ericson** i *Funäsdalen m. fl.*, om skrivelse till *Kungl. Maj:t* angående fastställande av skäliga maximipris å lantbruksredskap m. m.

Under diskussionen om kristidens missförhållanden samt om deras orsaker och botemedel är det en synpunkt, som alltmer, med nödvändighetens makt, trängt sig fram: det olika behandlingssättet av jordbruket och industrien. Gentemot jordbruket har systemet med maximipris genomförts i mycket stor utsträckning om än icke med någon särskilt stor följdriktighet och än mindre med någon stor framgång. Inom industrien har det däremot nästan icke tillämpats alls. Följden har blivit, att jordbrukarne måste betala de produktionsmedel, som de för sitt yrke tarva, och de nödvändighetsvaror, som de ej själva kunna frambringa — alltså verktyg, maskiner, byggnadsmaterial, kläder o. s. v. — efter världskrigets enastående konjunkturpriser, medan de själva hava en viss övre gräns satt för sin prissättning. Följden därav har i sin tur blivit, att de ständigt sökt och i hög mån lyckats driva maximigränsen i höjden och ändå ofta röjt avgjord olust att tillhandahålla varor för dessa priser. Att en vara ej stått att få för det stadgade priset, men kunnat erhållas på enskild väg av dem, som velat betala hur mycket som hälst, tillhör i själva verket kristidens vanligaste företeelser.

De jordbrukare som så handla — de äro ju visst icke alla — förtjäna visserligen klander. Det är icke rätt att låta de fattiga förbrukarna lida för industriens prissystem — vilket ju dessa för resten få känna av tillräckligt starkt ändå. Men det är uppenbart, att, om alla jordbrukare skulle kunna förmås noga iakttaga den prissättning som staten föreskrivit, så måste staten ock skydda dem mot alla uppskörtningsförsök från andra håll, d. v. s. från industrien. Hur stolta vi än i många avseenden kunna vara över vår industri, så har dock nödtiden lärt oss, att det är jordbruket som är vår viktigaste näringsgren. Dessutom vore det ock tid, att vi erinrade oss den enkla sanningen, att industriell blomstring är allt annat än värderik för ett land,

när den ökar folkflertalets fattigdom och livsmedelsbrist i stället för att minska den.

Hur hård den beskattning är som industrien pålägger jordbruket, framgår av bifogade tabeller 1—3. Den första av dessa har erhållits genom sammanställning av prisuppgifter ur kataloger från järnhandelsfirman Julius Slöör strax före krigsutbrottet och under början av 1918. Den andra har erhållits av en praktisk jordbrukare i Gävletrakten och avser prisförhållandena dels under tiden före kriget, dels under 1917 (senast på hösten). Vår sagesman meddelar, att till våren torde ytterligare stegring vara att vänta »trots bluffen om sänkning f. n.». Prisuppgifterna i tabell 1, andra kolumnen, vilka äro åtskilligt senare än motsvarande uppgifter i tabell 2 bekräfta, att denna förmodan redan börjat slå in. Än starkare bekräftelse erhålles genom tabell 3, vilken vi erhållit genom välvilligt tillmötesgående från en tjänsteman inom industrikommissionen.

Sistnämnda tabell lämnar, genom bifogade uppgifter om kostnadsökning för materialerna, god hjälp vid bedömandet av vilka som främst bära skulden till prisstegringen. Först och främst kan utan vidare konstateras, att arbetslönernas stegring icke har skulden. Ja det kan ifrågasättas, om denna ens haft ringaste inverkan å prissättningen. Arbetslörens stegring har tydligen varit en följd av, ej en verkan till prisstegringen. Vi finna av detaljberäkningarne, att arbetslönen stigit endast med 50 å 60 %, medan priserna å de andra materialerna däremot i regeln stigit med 150 å 500 %. Till följd av denna materialprisens stegring förefaller det, som om ej skulden till prisökningen egentligen skulle ligga hos maskinverkstäderna. Det synes vara järnbruken som i detta fall inhöstat den överväldigande delen av konjunkturvinsten.

Alla svenska järnbruk äro ju ock sammanslutna i en mäktig förening, som visserligen ej ernått den fasthet, att den kan kallas trust, men dock i stor utsträckning åstadkommit en gemensam handels- och prispolitik. I fråga om material till lantbruksmaskiner ha järnbruken bildat en gemensam försäljningsorganisation. Att varje trustbildning, den må vara strängare eller lösare, i Sverige ofelbart innebär stark prisökning d. v. s. stark beskattning av allmänheten till bolagens förmån, det veta vi av dyr erfarenhet. Men fast man teoretiskt insett nödvändigheten för staten att göra något, så har man faktiskt intet fått gjort. Ej heller är det sagt, att trustbildningen hos oss alltid fört med sig en fulländad fabriksorganisation. Tvärtom synes avskaffandet av all tävlan ha tillåtit de förtrustade verken att nyttja föråldrade metoder och ändå göra

väldiga vinster. Vad nu särskilt järnverken angår, så är det givetvis ej nationalekonomiskt sunt, om, som det förefaller, ojämförligt största delen av vinsten tillfaller de verk som förfärdiga halvfabrikat men ej de egentliga förädlingsverken.

En bland de prisstegringar, av vilka jordbruket lidit har dessutom en avsevärt vidare räckvidd: prisstegringen i byggnadsmaterial. De fattigare samhällsklasserna få som nämnt ej blott lida indirekt av industriens uppdrivna priser genom den prisstegring å livsmedel som dessa framkalla; de få ock lida direkt därav. Särskilt kännbar blir naturligtvis denna prisstegring, då den drabbar en sådan nödvändighetsvara som bostäderna. Också är det ett allmänt känt faktum, att bostadsnöden bland de fattiga är ytterlig. I Stockholm vimlar det av husvilla. Man har ju fått inreda en hel rad skolor till bostäder trots det men som därigenom tillfogats undervisningen. I Göteborg kunde man före oktoberflyttningen 1917 ständigt få se tidningsannonser av ungefär följande innehåll: »Ersättning utlovas till den som anskaffar lägenhet å ett eller två rum och kök». Ersättningsbeloppet var vanligen 50 kronor men i något fall ända upp till 500 kronor. Också skriver Göteborgs bostadsinspektör, dr Göthlin, i stadens hälsovårdsnämnds årsberättelse för 1916 (sedan dess ha förhållandena, efter vad vi inhämtat, förvärrats):

»Den bostadskris som sedan åtskilliga år hemsöker staden har alltjämt lagt sin förlamande hand över bostadsinspektionens arbete. Vissa grenar av detsamma hava genom omständigheternas makt helt enkelt satts ur funktion. Symtomatiskt nog har den trängande bostadsbristen medfört, att av våra talrikt förekommande undermåliga bostäder under året endast en kunnat frivilligt och en efter hälsovårdsnämndens beslut utrymmas. De alltjämt stegrade prisen å byggnadsmaterialier borga för att detta ingalunda haft sin grund uti ett förbättrat bostadsunderhåll. Tvärtom har inspektionen trots intensiv ehuru försiktig påtryckning ej kunnat framtvunga underhållsarbeten ens tillnärmelsevis i den utsträckning förhållandena krävt.»

För att råda bot å den värsta husvillheten har staden Göteborg iordningställt en del provisoriska bostäder i dess egna hus. Om dessa skriver bostadsinspektören:

»Där ej snar utrymning kunnat ske, har bostadsinspektionen i stort sett stillatigande måst åse, hurusom staden nödgats skapa proletärbostäder av en typ, som för några år sedan skulle ha varit otänkbar men som kanske åratals framåt måste godtagas.»

Vidare ha uppförts en mängd provisoriska bostadspaviljonger om vilka inspektören yttrar:

— — — — — Di samma mån som paviljongernas antal och byggnadskostnaderna ökas, växer hygienikerns betänksamhet, ty trots i övrigt goda egenskaper fylla de ingalunda måttet på en i allo fullgod permanent bostad».

När förhållandena äro sådana, kan man förstå, att hyresbeloppen trots hyresnämnderna skola ha stegrats avsevärt. Visserligen ha ej hyrorna stigit lika starkt, som en del andra förnödenheter — det hade också bara fattats, så uppdrivna som de förut voro — men stigit ha de, såsom följande tabell (hämtad ur Sociala meddelanden 1917, nr 10) med full klarhet visar:

Orter.	Hyresökning från 1914/1915 till 1917/18 i procent för						
	1 rum (eller kök).	1 rum och kök.	2 rum och kök.	3 rum och kök.	4 rum och kök.	5 rum och kök.	Samtliga lägen- heter.
Stockholm	8,8	9,0	8,1	11,7	17,1	15,0	10,8
Göteborg	15,8	13,9	15,2	17,8	17,2	15,9	15,8
Malmö	10,7	14,0	21,1	18,2	19,7	19,0	18,1
Städer med 20—100,000 invånare	8,0	11,3	13,3	15,1	15,6	14,6	13,4
» » 10— 20,000 »	14,6	11,7	13,1	15,0	15,8	16,9	14,1
Orter » 5— 10,000 »	9,3	15,3	14,0	13,6	10,8	22,1	14,2
» » mindre än 5,000 in- vånare	11,5	14,2	29,3	29,3	19,2	29,4	24,1
Samtliga orter	9,2	10,7	11,9	14,6	16,8	17,3	13,0

Man finner därav, att hyresstegringen i allmänhet varit större på andra orter än Stockholm — där ju dock hyrorna alltjämt äro högst — och att den varit påfallande hög på de mindre orterna; d. v. s. ställningen förvärras på de ställen, där den hittills synes ha varit någorlunda dräglig.

I förbigående påpeka vi, att det ej blott är förbrukarintresset som lider av bostadsbristen och bostadspriserna. Även affärlivet lider i hög grad därav, ty hyresfrågan spelar ju för flertalet affärer en mycket stor roll.

Vad sedan skälet till bostadsnöden angår, så ligger det i öppen dag. Från alla delar av landet och från de centrala håll, där man bäst kan överskåda förhållandena i landet överhuvud, ljuder svaret enhälligt: Den enskilda byggnadsverksamheten har (åtminstone vad angår hus till uthyrning) så gott som alldeles avstannat. Skälet därtill förklaras lika enhälligt ligga i de oerhörda materialpriserna. Hur höga dessa äro, framgår av bifogade tabeller 4—5, vilka erhållits av två erfarna affärsmän i byggnadsyrket, den förre byggmästare, den andre byggnadsingenjör i Stockholm. Anmärkas bör, att tabell 4 blott avser priserna under första halvåret 1917. Sedan dess ha de, enligt uppgift från sågverkshåll, stegrats med 20 å 30 öre pr kubikfot. De i tabellen för 1917 angivna priserna gälla nu ej längre vid byggnadsplatserna utan vid sågverken; frakten kommer alltså till.

Skall man överhuvud kunna tänka på att minska de direkt som indirekt lika skadliga prisökningarna, måste man alltså ingripa mot producenterna, framför allt järnbruken och sågverken. Att dessa tåla vid en grundlig prissänkning utan att alls riskera sin skäliga vinst framgår till överflöd av tabell 6. Där lämnas en översikt av vinstsiffrorna hos en rad järn- och sågverk, både större och mindre, valda från olika delar av landet och utan ensidigt urval av sådana som haft de största vinsterna.

Sedd mot bakgrunden av dessa vinstsiffror ter sig den rörande skildring av järnverkens nöd som nyligen en dess representant lämnat *Nya Dagligt Allehanda* enbart utmanande. Dylika skildringar av just de mest vinstgivande industriernas hårda nödläge äro ju för övrigt av gammalt dagligt allehanda för allmänheten, men de ha ej blivit mer pålitliga för det. I detta fall vågar vederbörande ovanligt nog ej ens tala om något nödläge för närvarande utan blott om ett kommande. Skulle mot all rimlig förmodan järnbruken riskera sin skäliga vinst vid en grundlig prissänkning, så kan dessutom staten hjälpa dem genom att nedsätta malmpriserna, träkolspriserna och järnvägsfrakterna — det är ju en särdeles kortsynt politik av staten att först vidtaga åtgärder som höja priserna för folkets flertal och sedan med dryga kostnader giva vissa nådegåvor åt en del av dem som lida av höjningen.

Hur skall då en behövlig prissänkning å järn- och trävaror åstadkommas? I den kungl. propositionen nr 34 vid föregående års riksdag omtalas en del av vad hittills gjorts. Det är ytterst litet. Man har

lyckats få järnverken att utlova ett maximigrundpris å 40 öre för 2,000 tons byggnadsjärn till statsunderstödd byggnadsverksamhet. Vidare har genom industrikommissionen cementindustrien — också förtrustad — utlovat intill 30,000 fat för ett pris som med 1 krona understiger marknadspriset. Härtill kan läggas, att industrikommissionen förmått järnbruken lämna en nedsättning å 30 procent för varor, som tarvas för tillverkning av lantbruksredskap. Att denna nedsättning varit ytterligt otillräcklig visa till överflöd de bifogade tabellerna. I fråga om trä och tegel har varje frivillig reglering visat sig omöjlig. Angående kalken, som ytterligt fördyrats, säges i propositionen intet.

Andra förslag ha därutöver framställts. I nämnda proposition meddelar dåvarande civilministern, att tillkallade sakkunniga rörande byggnadsmaterial föreslagit dels en tillfällig exportavgift om 25 öre pr kubikmeter för trävaror jämte en tillfällig kompensationsavgift om $\frac{1}{2}\%$ å taxerade värdet av avverkad skog, dels en exportavgift om 1 krona per ton å järnvaror.

Industrikommissionen avstyrkte förslaget, enär det syntes densamma ha »utsett själva industrierna till skatteobjekt för att upphjälpa byggnadsverksamheten», och enär de föreslagna avgifterna ej syntes vara exportavgifter i vanlig mening, vilka åsyfta att genom exportens minskning nedbringa varans pris inom landet, utan fastmer utgöra ett slags ny tillämpning av kompenationssystemet. Civilministern förkastade ock förslaget. De anförda skälen förefalla något skruvade — man kan ej värja sig för intrycket, att industrikommissionen vid detta tillfälle snarare känt sig som industriens kommission än som statens. Men exportavgifter äro överhuvud ej någon tilltalande inrättning, och man kan tvivla, om de ensamma skulle visa sig verksamma.

Men det finns ett annat medel som ligger ytterst nära till hands: bestämmande av maximipris. Regeringen har ju obetingat rätt och makt att använda detta medel. Varför har den ej gjort så? Frågan har måst föras på tal i ovannämnda kungl. proposition, men det nämnes där, att såväl maximering som exportreglering avvisats såsom »tvivelaktig». Varför? Intet svar. Intet som helst försök till saklig vederläggning av tanken. Detta är dess mer påfallande, som en maximering givetvis måst vara mycket mer tvivelaktig i fråga om jordbruket än i fråga om industrien, och dock har den ju i stor omfattning tillämpats i fråga om det förre. Jordbrukets idkare äro ju i ytterlig grad spridda. Hur många än tegelbruken och sågverken må vara, äro de dock ofantligt mycket färre och därför långt lättare att överblicka samt, om så prövas nödigt, övervaka. Ännu färre äro kalk-, cement- och järnproducenterna. Just

förtrustringen inom dessa båda grenar gör det tekniskt enkelt att reglera deras förhållanden. Maximeringen är alltså långt enklare att genomföra gentemot industrien än inom jordbruket. Men — den skulle onekligen drabba farligare folk i det förra fallet. Skälet varför man i regeringskretsar knappt vågat tänka därpå är alltså lika litet praktiskt grundat som ofattligt.

Vi äro inga beundrare av maximiprissystem. Men vi stå inför det faktum, att det tillämpats gentemot jordbruket och av alla personer i ansvarig ställning förklarats vara oundgängligt. Under sådana omständigheter måste vi fordra, att det tillämpas följdriktigt och rättvist, alltså även på industrien.

En dylik maximering får ju ej endast omfatta den färdiga varan. Skall ej antingen prisnedsättningen bliva alldeles för låg eller ock förädlingsverken få sitta alltför hårt emellan, så måste även halvfabrikaten och i vissa fall råvarorna maximeras. Så t. ex. måste prisnedsättningen å lantbruksmaskiner åtföljas av prisnedsättning å de järnmaterialier (järnbrukens alster) som däri ingå. På samma sätt måste man för att få billigare murbruk nedsätta priset både på denna vara och på kalken.

Nu finns ju visserligen den faran, att, om industrien får sina priser nedsatta, så skall den helt enkelt upphöra att tillverka varor för inhemsk förbrukning. Med andra ord, det finns fara för en industriherrarnas storstrejk, och lika avskryvård som storstrejken anses, när den göres av arbetarne, lika hedersam och respektingivande anses den på många håll, när den göres av de rike. Men staten saknar ingalunda medel häremot. Vid detta stadium skulle måhända exportavgifter, såsom en tillfällig åtgärd, vara något att tänka på. Men hellre borde man skrida till en exportreglering och i allra värsta fall även till en reglering av inomlandshandeln. Även i detta otroliga fall gällde alltså den socialisering som bleve nödvändig endast handeln, icke tillverkningen. Det må emellertid erinras, att till och med i fråga om statlig kontroll över tillverkningen har man gått mycket långt såväl i Tyskland, vilket väl är våra flesta industrimäns mönsterland, som i England och Förenta staterna, vilka länder då ej kunna misstänkas för någon dogmatisk-teoretisk dragning till socialismen.

I hopp att den nuvarande regeringen skall våga kraftigare ingripa mot mäktiga privatintressen än de föregående föreslå vi därför,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville ofördröjligen draga för-

sorg om påbjudande av skäliga maximipris å lantbruksredskap och byggnadsmaterial samt på för deras tillverkning nödvändiga halvfabrikat och, om så behöves, råvaror.

Stockholm den 5 februari 1918.

<i>Christian Ericson.</i>	<i>H. Hansson i Mora.</i>	<i>C. O. Johansson.</i>
<i>Alfr. Werner.</i>	<i>Sten Berglund.</i>	<i>K. J. Karlsson.</i>
<i>Ernst Hage.</i>	<i>Ivar Vennerström.</i>	<i>Fabian Månsson.</i>

Tabell 1.

Priser a åkerbruksredskap o. d.
enligt A.-B. Julius Slöors kataloger.

Ann. Tecknet * utmärker att varan fås fraktfritt i hela eller större delen av Sverige.
" ** " " " icke fås fraktfritt.

Då intet tecken är utsatt, meddelas i katalogen intet om fraktförhållandena.

	1914	1918	Anmärkningar
Överums enskäriga plogar nr 2 med gjutet ställ, vändskiva etc. av stål	33*	95*	Reservdelar med 200 % konjunkturtillägg.
med specialskiva, ställ etc. av stål	42*	101*	
Åkers plogar nr 4: komplett plog, bill A	23	56*	Fraktfritt i sändningar om 40 kg.
plogkropp, bill A	9,50	26,10*	
landsida	0,80	2,25*	
plogsmide	3,75	10,45*	
plogbill, gjuten A	1,20	3,25*	
" , smidd A	5,35	14,75*	
billskruv	0,20	0,55*	
Arvika enskäriga plogar nr 1	38 å 40*	110*	
5	50 å 52*	165*	
Årderplog, vanlig typ nr 3 för en häst	18*	45*	
4 " två hästar	21,50*	54*	
Arboga fjäderharvar nr 026	21*	67*	
026 ramar	14*	45*	
40	67*	214*	
40 ramar	50*	101*	
Granatkultivatoren A (Björklund, Alnarp) 7 pinnar	60*	159*	
13 "	80*	219*	
Krokpinnharven Delfin 20 pinnar	30*	72*	
Stenborgs rullharv Oden 5 kors	67*	128*	
7 "	88*	159*	
9 "	114*	192*	
Stenborgs ringvält Tor 27 ringar	76*	203*	
41 "	100*	308*	
Gräsfrösåningsmaskinen Klimax (Gävle Åkerbruksredskap)	45*	115*	
Radsåningsmaskinen Radix (Gävle Åkerbruksredskap) amerikanska billar 11	175*	440*	
" " " " 25	350*	825*	
Förställare " ökar priset med	70* å 80*	165* å 180*	
Gräsfrösättningslåda " " "	30* å 35*	65* å 75*	
Gödselspridaren Örby	235*	490*	
Osborne slåttermaskin (2 dragare) 4 1/2 fots skärvidd	165*	495*	
6 " "	220*	540*	
" självläggande skördemaskin 6 " "	300*	780*	

	1914	1918	Anmärkingar
Osborne fångarm-självbindare 5 fots skärvidd	650*	1,450*	
6 " "	675*	1,475*	
Kärvsamlare	40*	55*	
Hörnsamlare	25*	45*	
Stångkärra	50*	112*	
Slipmaskinen Diamond	18*	40*	
Svenska liar från Vira bruk 60 cm.	21,50	54,60	
103 " "	26	66,10	
Liestickor Batavia pr 100 st.	10,50	50	
Lieskaft, svenska utan ring	1,50	2,75	
Självavläggande skördeapparat Ståls	25*	75*	
Osborne	50*	113*	
Osborne självavläggande hästräfsor 24 klor	94*	262*	
30 " "	100*	280*	
Släpräfsan Hector, självavläggande 10 pinnar	35*	101*	
13 " "	38*	108*	
Osbornes hövändare	165*	450*	
Höpressen Vingåkerspressen för handkraft	185	500**	
" hästkraft	285	600**	
" maskinkraft	420	750**	
Torvströrivaren Svea för handkraft	50*	140*	
" maskinkraft	100*	200*	
Göta	75*	200*	
Klövernötare nr 0 utan ränsverk	125*	310*	
3 med " "	350*	600*	
Svenska ränsackor, enhjulig nr 28	9	25*	} Fraktfritt i sändningar om 40 kg.
tvåhjulig 25	11	35*	
Enradiga hästhackor, Osborne	35*	80*	
Rotfruktsskärare Robus utan svänghjul	21,50*	50*	
med " "	25*	57*	
Arboga	28*	50*	
Potatiskokningsapparaten Simplex K 50	65*	180	
K 320	245*	410	
Potatiskvarnen Optimus	20	57*	
Lufttryckssprutan Bill	65*	210*	
Lindells decimalvågar, prima, belastning 50 kg.	17	42,50	
extra prima belastning			
1,000 kg.	190	475**	
" taffelvågar, belastning 1 kg.	12 à 14	24 à 28**	
30 " "	38 à 43	76 à 86**	
Målkärl av furu, rymd 1 liter	0,75	1**	
" 1 hektoliter	10	16,50**	
Järnvikter, storlek 1 hektogram	0,30	0,90*	} Fraktfritt i sändningar om 40 kg.
100 kg.	22,50	86*	
Mässingsvikter, storlek 1 hektogram	0,10	0,18**	
5 " "	1,40	6**	
Korsbergs diameterklave (för trädmätning)	12	19**	
Klövsaxen Solid	4,50	7,50**	
Kolvumpen Imer nr 2	30*	40*	
Henrikssons assurancesprutor A 2, svart plåt (utan lock med fötter)	7	22**	
Henrikssons assurancesprutor A 3, galv. plåt (med lock och fötter)	34,50	77**	

	1914	1918	Anmärkingar
Henrikssons Alfa lüms-sprutor, stålplåt, rymd 50 liter	35	78**	
» 160 »	115	295**	
Småbrukartröskverket Keros	60* à 72*	172*	
Halmkokare	50* à 55*	125*	
Köpings hästvandringar nr 10	150* à 160*	450*	
17	120* à 130*	285*	
Liggande hästvandringen Vera	95* à 100*	325*	
Kapsågen Kling	85*	150* à 175*	
Valls kastmaskiner nr 1	32*	60**	
4	52*	80**	
» fläktvannor nr 1	32	60**	
2	35	65**	
Snäcktriörer nr 2	125	100**	
3	185	225*	
Ullvéns Strångharpa	21*	40**	
Simplex Gröpkvarn nr 2	450*	600	
Hackelsemaskiner, Smålands original	35	90	
Överums nr 3	53*	130*	
Ungers snöplog	145	275**	
Enterprise kaffekvarnar nr 2	15	22**	
059	90	120**	
Kylskåpet Norden nr 102	35*	76*	
107	95*	205*	
Isaksens Tvättmaskin nr 1	28	64**	
Skalmkärra Villakärran utan flak	11,50	22	
med »	13	23	
Trädgårdskärran Jupiter	16	35**	
Triplexkärran nr 1	25	70*	
3	42	90	
Rexkärran nr 00 av gran	13	30,50**	
2 » ek	40	80**	
Vira huggyxor nr 2 oskaftade	19,50	41,45	
7 skaftade	29	73,60	
Handyxor nr 11 skaftade	25	63,25	
13 oskaftade	16,25	40	
Vagnmakaryxor nr 25 oskaftade	38	96,60	
Skarvyxor oskaftade	30,75	78,20	
Köttyxor nr 35 skaftade	15,75	43,25	
Timmerbilar nr 42, oskaftade	49,50	125,35	
Slaktbilar nr 45, oskaftade	90	227,70	
48, »	42,50	107,50	
Lövskärar, skaftade	9,75	27,70	
Isbillar	54	136,85	
Biffbultare	25	60,95	
Skridskojärn pr dussin, längd 27 cm.	23,50	59,80	
37 »	26,50	67,25	
Sockerkniv pr dussin	25,50	65	
Fläskkniv » »	25,50	65	
Klyvkniv » » nr 83	24	60,95	

Tab. 3.

Prissättning å maskiner och redskap,
enligt beräkningar, gjorda inom Industrikommissionen.

	Dragare	Ung. vikt i kg.	Pris i kronor	
			1914—15	1918
Fjäderharvar 7 pinnar	1	52	23	67
” 11 ”	2	72	32	109
Sladdharvar 7 ”	1	49	27	78
” 11 ”	2	78	40	124
Ringvältar 27 ”	1	250	76	203
” 31 ”	2	270	82	233
Radsåningsmaskiner, 13 billars	1	240	185	400
” ” 17 ”	2	300	240	575
Slättermaskiner 3 1/2 skärvidd	1	230	100	400
” 5 1/2 ”	2	310	190	500
Skördemaskiner 5 1/2 ”	2	470	290	780
Självbindande d:o 5 1/2 ”	—	690	550	1,400
Hästräfsor, 24 pinnar	1	160	94	262
” 30 ”	1	190	100	280

Kostnadsökning

å i ovannämnda maskiner ingående materialier:

Valsat järn	200 %
Gjutjärn	160 %
Virke	150 %
Färger, oljor	500 %
Kol och koks	1,000 %
Arbetslön	50 å 60 %

Tab. 4.

Byggnadsmaterialpriser,
enligt utdrag å räkningar för en byggmästarfirma.

Dimen- sioner	Tum	1914		1917	
		Kr.	ö.	Kr.	ö.
<i>Trävaror:</i>					
1 × 4	Spåntad bättre utskott	—	70	1	70
1 × 5	” ” ” ”	—	72	1	75
1 × 5	Ohyvlad halvrent	—	21	—	38
2 × 9	Bjälkar halvrent	—	42	1	01
2 × 8	” ” ” ”	—	38	—	96
2 × 10	” ” ” ”	—	48	1	15
4 × 9	” ” ” ”	—	84	1	86
5 × 9	” ” ” ”	1	05	2	40
6 × 9	” ” ” ”	1	26	2	74
4 × 4	Sågade sparrar, halvrent	—	42	—	78
4 × 5	” ” ” ”	—	46	—	94
5 × 5	” ” ” ”	—	50	1	25
5 × 6	” ” ” ”	—	60	1	47
6 × 6	” ” ” ”	—	68	1	76
1½ × 4	Hyvlat och spåntat, golvträ halvrent	—	15	—	35
1½ × 5	” ” ” ” ” ”	—	17	—	44
1½ × 4	” ” ” ” ” helrent	—	28	—	46
1½ × 5	” ” ” ” ” ”	—	35	—	57
1½ × 4	” ” ” ” ” kvistrent	—	38	—	53
1½ × 5	” ” ” ” ” ”	—	51	—	68
1 × 4	Slåtspåntad panel, halvren kvalité	—	10	—	23
1 × 5	” ” ” ” ” ”	—	12,5	—	28
1 × 5	Fasspåntad ” ” ” ” ” ”	—	12,5	—	28
1 × 5	Järnbalkar från lager	—	20	1 å 1	10
	Bjälkankare och skarvjärn samt i övrigt byggnadssmide	—	28	0,95 å 1	—
	Murtegel, dimensioner 12 × 6 × 3 tum, pr 1,000 stycken	39	—	125	—
	Osläckt kalk av Karta & Oaxen, pr hektoliter	3	75	9	—
	Färdigt murbruk	—	70	3	85
	Taktegel, prima enkupigt pr 1,000 stycken	78	75	150 å 160	—
<i>Taktäckning:</i>					
	Pris å plåt:				
	vanlig svartplåt, 8 stycken	—	20	1	45
	galvaniserad järnplåt	—	70	2	15
	Cement (Portlands)	7	—	17 å 19	—
	<i>Spik:</i>				
3	klippt pr 1/1 läda	17	74	89	88
4	” ” ” ”	15	70	77	04
5	” ” ” ”	16	25	85	60
6	” ” ” ”	17	50	89	88

Tabell 5.

Uppgift å priser för de väsentliga och vanligast förekommande materialierna i boningshus.

	Juli 1914.		Juli 1915.		Dec.. 1916.		Dec. 1917.		Total fördyring.		Fördyring i procent.
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	
<i>Trävaror:</i>											
Bräder och plank, utskott pr kft	—	73	—	78	1	10	1	50	—	77	104
Plank, halvren	—	90	1	—	1	75	2	40	1	30	170
Bjälkar, "	1	—	1	10	1	90	2	60	1	60	160
Sparrar, "	—	70	—	80	1	10	1	40	—	70	100
Bräder, " hyvl.	1	—	1	10	1	80	2	30	1	30	130
Golvträ, " " "	—	95	1	05	1	60	2	10	1	15	120
Snickerier	80	—	90	—	110	—	130	—	50	—	60
Cement	6	75	7	50	12	50	19	60	12	95	92
Murtegel	43	—	45	—	47	—	125	—	82	—	90
Taktegel, oglacerat ..	75	—	90	—	100	—	135	—	60	—	80
Kakelplattor	6	50	7	—	8	—	12	—	5	50	85
Kakelugnar, runda 6 skift... pr st.	30	—	30	—	40	—	100	—	70	—	230
D-o flata 6 " " " ..	42	—	42	—	54	—	155	—	113	—	270
Sand och grus	2	50	2	50	3	—	6	50	4	—	160
Kalk	2	40	2	60	6	—	14	—	11	60	500
Murbruk	1	—	1	20	2	40	4	—	3	—	300
Järn och smide	—	18	—	24	—	44	—	98	—	80	400
Beslag av järn och metall, procent	100	—	120	—	360	—	800	—	700	—	800
Plåt, vanlig svart	—	30	—	45	—	55	1	85	1	35	510
" galvaniserad	—	40	—	60	—	75	2	60	2	20	550
Målningsmaterial	100	—	150	—	340	—	450	—	350	—	450
Körslor	10	—	10	—	13	—	21	—	11	—	110
Rörledningar	100	—	110	—	200	—	290	—	190	—	290
Elektriska ledningar	100	—	110	—	230	—	380	—	280	—	380

Stockholm den 17 januari 1918.

C. Axel A:son Adling.

Tabell 6.

Vinstsiffror för några järnverk och trävarubolag.

Anm. Vinstsiffrorna äro hämtade ur Key-Åbergs Svenska Aktiebolag för 1917. Vad som här uppföres under rubriken vinst karakteriseras dock där med något växlande namn såsom »Balanserad vinst», »Vinst- och förlustkonto», »Dispositionsfond» (för Sandviks ångsågs a.-b.) o. s. v. Vinstsumorna äro avrundade i tusental kronor.

Bolagets namn.	Aktie- kapital.	Vinst 1916.	Utdelning i %.		
			1914.	1915.	1916.
Stora Kopparbergs	36,000,000	12,490,000	22	24	25 + 1 aktie för var gammal
Uddeholms	24,000,000	7,922,000	9	12	20
Bofors-Gullspångs	9,000,000	1,388,000	6	7	7 + 1 aktie pr 4
Iggesunds bruk	4,550,000	1,058,000	6	10 + 1 aktie pr 5	10 + 1 aktie pr 4
Fagersta »	7,000,000	3,762,000	offentliggöres ej	offentliggöres ej	—
Hallstahammars	1,200,000	432,000	8	20	20
Sandvikens	6,000,000	3,610,000	8	10	15
Kopparberg-Hofors	20,000,000	3,243,000	okänd	okänd	okänd
Bångbro rörverk	1,800,000	2,020,000	10 å stam- preferens- aktier	14 å stam- preferens- aktier	28 å stam- 12 å preferens- aktier
Vivsta varv	14,500,000	6,000,000	5	7	10
Hudiksvalls trävaruaktiebolag	2,500,000	1,067,000	16	16	okänd
Sandvikens sågverk	2,100,000	560,000	—	ej känd efter 1909 då	30 %
Sandviks ångsåg	600,000	415,000	16,6	okänd	okänd
Sandö sågverk	2,115,000	791,000	8	10	10
Saxvikens » (Mora)	180,000	39,500	—	20	10
Siljans »	294,000	59,500	15	20	20
Korsnäs »	14,000,000	5,437,000	9	9	10 + 1 aktie pr 3
Kramfors	9,000,000	939,000	8	8 + 1 aktie pr 5	10
Rockne	100,500	50,000	—	—	—
Mo och Domsjö	3,020,000	okänd	25	40	40 + 1 aktie pr var
Nordmalings ångsåg	600,000	759,000	—	20	40
Trävaruaktiebolaget Dalarna	3,600,000	1,445,000	—	8 å stam- preferens- aktier	6 å 12 å stam- 6 å preferens- aktier
Stridsberg & Björck, Trollhättan	1,500,000	Taxering 1916 662,000— 721,500—	okänd	okänd	okänd
Avesta järnverk	750,000	474,294— 414,700—	okänd	okänd	okänd
Laxå bruk	2,025,000	1,230,000— 2,130,000	10	15	okänd